

Krimp

Het (on)terechte optimisme van scholen

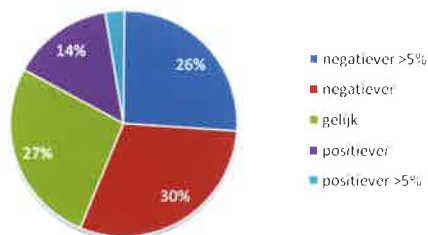
Schoolzakelijk besteedde al eerder aandacht aan de gevolgen van de bevolkingskrimp voor scholen. Hoe kijken scholen daar zelf tegenaan? Deze vraag is uitgezet in een onderzoek onder schoolbestuurders en directeuren in het primair- en voortgezet onderwijs. Hieronder een eerste blik op de resultaten van het onderzoek, dat door Organise to Learn is uitgevoerd.

Bevolkingsprognoses van Nederland laten in verschillende delen van het land een negatieve groei, dus krimp, zien. De algemene bevolkingskrimp wordt veroorzaakt door drie verschillende trends; dalende geboortecijfers, toenemende sterftecijfers en afname van migratie. Een specifiek gevolg van de dalende geboortecijfers is een dalende leerlingenpopulatie, minder geboortes betekent ook minder jonge kinderen dus leerlingen. Door het CBS is vastgesteld dat de leerlingenpopulatie in heel Nederland tot 2015 met 10% (=150.000 leerlingen) zal afnemen. De gevolgen van deze leerlingendaling zullen in eerste instantie merkbaar zijn binnen het primaire onderwijs maar in een natuurlijk verloop ook binnen het voortgezet- en beroepsonderwijs.

Scholen té optimistisch

De eerste vraag die we wilden beantwoorden is of scholen een reëel beeld hebben van de leerlingdaling en de consequenties voor de eigen school. Daarvoor vergeleken we de prognoses van de bevolkingsontwikkeling (op basis van CBS gegevens) in een gebied met de verwachting die de scholen zelf uitspraken. In meer dan de helft (56%) van de gevallen zijn de scholen positiever over de leerlingontwikkeling dan op grond van de bevolkingsontwikkeling in hun gebied mag worden verwacht. Met andere woorden: meer dan de helft van de scholen verwacht dat de leerlingdaling vooral de buurman zal treffen. Slechts 17% van de scholen verwacht dat de eigen school harder zal dalen dan op grond van de bevolkingsontwikkeling kan worden verwacht.

Prognose CBS t.o.v. voorspelling scholen

Afbeelding 1 Populatieprognose CBS t.o.v. voorspelde ontwikkeling

Wat doen scholen als reactie op de krimp van de bevolking? De respondenten gaven in totaal zeven strategische mogelijkheden om te reageren. Afbeelding 2 laat zien welke strategieën het meest werden genoemd.

Afbeelding 2 Volgorde gehanteerde strategieën

Leerlingwerving

Bijna de helft van de respondenten geeft aan leerlingwerving als belangrijkste strategie te zien. Aangezien leerlingwerving het aantal leerlingen niet vergroot, kunnen we de komende jaren steeds meer concurrentie verwachten. We vroegen de respondenten ook naar voorbeelden van acties die ze willen uitvoeren. Daarbij werden bij leerlingwerving ondermeer de volgende acties genoemd:

- Het vernieuwen van de schoolgids.
- Het actief bezig zijn met het bijhouden en up-to-date houden van uw website.
- Het regelmatig verstrekken van een up-to-date nieuwsbrief.
- Het actief bezig zijn met het organiseren van open dagen.
- Het actief bijhouden van en participeren in sociale netwerken.
- Het inzetten van ouders als ambassadeurs van de school (bv. op open dagen).
- Het werven van leerlingen buiten de directe omgeving.

Kostenbesparing

Uit de beantwoording blijkt dat scholen die al een krimp in leerlinginstroom hebben ervaren, vaker de strategie kostenbesparing hanteren dan scholen die een groei in leerlinginstroom hebben

gehad. Voorbeelden van genoemde acties op dit gebied zijn:

- Het invoeren van combinatieklassen.
- Het delen van voorzieningen (sportzalen/lokalen) met andere scholen.
- Het gezamenlijk inkopen van materialen met andere scholen.
- Het commercieel verhuren van overtollige ruimten.

Samenwerken en innoveren

Samenwerken wordt meer genoemd door scholen die een groeiende aantal leerlingen hebben ervaren dan door scholen met krimpervaring. Datzelfde geldt voor innoveren. Het lijkt erop dat scholen zonder krimpervaring veel verwachten van samenwerken en innoveren.

Voorbeelden van acties die zijn genoemd op het gebied van samenwerken:

- Het organiseren van evenementen en activiteiten samen met andere scholen.
- Het maken van onderlinge afspraken met andere scholen over de reikwijdte van het wervingsgebied.
- Het aangaan van samenwerkingsverbanden met organisaties buiten de onderwijssector.

Conclusies en stappenplan

Uit de grote respons op het onderzoek, 187 scholen in primair- en voortgezet onderwijs deden mee, blijkt dat het onderwerp leeft. Ook duidelijk is dat de verwachtingen van de scholen voor de eigen situatie gemiddeld te optimistisch zijn. En uit de inventarisatie van mogelijke strategieën blijkt dat scholen meer concurreren als

AANGEZIEN LEERLINGWERVING HET AANTAL LEERLINGEN NIET VERGROOT, KUNNEN WE DE KOMENDE JAREN STEEDS MEER CONCURRENTIE VERWACHTEN

belangrijkste strategie zien. Dat kan voor een individuele school goed werken, maar voor de hele sector zal het geen oplossing bieden.

Drie suggesties voor scholen die aan de slag willen met het vraagstuk:

1. Breng de eigen ontwikkeling van leerlingen van uw school in kaart en vergelijk de eigen prognoses met die van CBS of gemeente. Vergelijk deze ook met de scholen in uw omgeving. Kijk of uw prognose reëel is.
2. Inventariseer welke strategieën u nu al gebruikt en kijk welke extra strategieën u kunt gebruiken. Sluit daarbij het terugbrengen van kosten niet uit, de ervaring leert dat scholen die krimp hebben meegemaakt deze strategie gebruiken.
3. Zorg dat bestuur, management en medewerkers op de hoogte zijn van de ontwikkelingen. De schoolcultuur is gewend om succes en groei als één te zien. In een krimpende markt kan dit snel leiden tot een negatieve sfeer. Maak duidelijk dat succes en groei niet altijd samengaan.

Het onderzoek is gratis op te vragen bij Organise to Learn, www.o2l.nl